

วิเคราะห์เศรษฐกิจด้วยหลักเศรษฐศาสตร์
อย่างกระชับ และเข้าใจง่าย

เจาะ ประเด็นเด่น เศรษฐกิจไทย

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์

เจาะประเด็นเด่น เศรษฐกิจไทย

โดย วรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์

ราคา 170 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ © พ.ศ. 2559 โดย วรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์
ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใดๆ ในรูปแบบใดๆ
ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์.

เจาะประเด็นเด่น เศรษฐกิจไทย. -- กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2559.

1. ไทย-ภาวะเศรษฐกิจ.

I. ชื่อเรื่อง.

338.9

ISBN (e-book) : 978-616-08-2721-3

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

เลขที่ 1858/87-90 ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา
เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทรศัพท์ 0-2739-8000

กิตติกรรมประกาศ

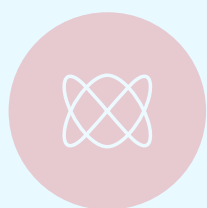
ขอกราบขอบพระคุณ

คุณพ่อ คุณแม่ ที่เลี้ยงดูอบรม สั่งสอน
และให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณ

อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์

คุณปดี รองคุณปดี และเพื่อนอาจารย์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ที่ให้การสนับสนุนในการทำงานอย่างดียิ่ง

 SE-ED

คำนำ

เมื่อพูดถึงวิชาเศรษฐศาสตร์ หลายคนอาจจะเบือนหน้าหนีและนึกถึงวิชาที่เข้าใจยากหรือใช้คณิตศาสตร์เป็นหลัก และคิดว่าค่อนข้างห่างไกลจากความเป็นจริง แต่แท้จริงแล้ว เศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอย่างมาก โดยเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่ดีที่สุดในแง่ของการบริโภคและการผลิต การออม การลงทุน และการใช้ชีวิตต่างๆ ไป รวมถึงเป็นความพยายามในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งหลักเศรษฐศาสตร์สามารถประยุกต์ใช้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ประเทศ รวมถึงโลก

ผมเอง ในฐานะอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการ ได้มีโอกาสติดตามข่าวสารทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ และพบว่ามีประเด็นทางด้านเศรษฐกิจที่น่าสนใจให้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของหนังสือเรื่อง **"เจาะประเด็นเด่นเศรษฐกิจไทย"** ซึ่งผมไม่เพียงตั้งใจให้เป็นหนังสือสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ตั้งใจให้ประชาชนทั่วไปได้อ่านด้วย จึงได้รวบรวมและเขียนขึ้นอย่างละเอียดรอบคอบ ใช้ภาษาที่กระชับและอ่านง่าย เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้หลายระดับ

หนังสือหนังสือเล่มนี้เหมาะที่จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีให้กับผู้อ่านที่สนใจในการใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ข่าวหรือประเด็นทางสังคมมากขึ้น หรือเป็นประเด็นให้ได้ศึกษาเพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวงสนทนา ซึ่งล้วนก่อประโยชน์แก่สังคม อย่างไรก็ตามหากมีข้อผิดพลาดประการใด กรุณาท้วงติงและหรือชี้แนะ เพื่อที่ผมจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์

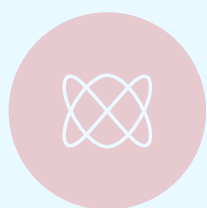
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนา

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สารบัญ

1. หนี้เกษตรกรและการแก้ไขปัญหา ด้วยโครงการนาโนไฟแนนซ์	9
2. การจัดตั้งหน่วยงานจัดเก็บภาษีกิ่งอิสระ	31
3. เศรษฐกิจปลอดเงินสด	53
4. วิฤตเศรษฐกิจจีน ยุค 2015	63
5. ดัชนีทุนมนุษย์ของไทย	77
6. ความเหลื่อมล้ำทางรายได้รายจังหวัด	85
7. ผลกระทบการขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม	107
8. สถานการณ์การส่งออกจำตั้ง	117
9. ประสิทธิภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของบังคลาเทศ และปากีสถาน ต่อไทย	131
10. ไทยพลาดอะไรจาก TPP	139
11. FTA กับความเหลื่อมล้ำ	149
12. BREXIT กับเศรษฐกิจไทย	155
13. เขตเศรษฐกิจพิเศษกับแรงงานข้ามชาติ	183

 SE-ED

2 : การจัดตั้งหน่วยงาน จัดเก็บภาษีทั้งอิสระ

"ภาษี" คำสั้นๆ สองพยางค์ที่ใครก็ไม่อยากได้ยิน เพราะได้ยินที่ไร หมายถึงการเสียสตางค์ในกระเป๋าทุกที หากถามว่าทำไมประชาชนต้องเสียภาษี นั่นก็เพราะภาษีคือรายได้หลักของรัฐบาล หากรัฐจัดเก็บภาษีพลาดเป้า รัฐก็ต้องสรรหาเงินจาก "วิธีอื่น" เพื่อมาใช้จ่ายในโครงการต่างๆ ที่ทำเพื่อบริการประชาชนทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งหลักการมันเป็นแบบนี้ ง่ายใช่ไหม?

ว่าด้วยเรื่องภาษี

ภาษีมียุติกันหลายประเภท แล้วแต่ว่าจะจำแนกตามอะไร ในที่นี้จะขอพูดถึงภาษี 2 ประเภท คือ **ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา** (Individual income tax) กับ **ภาษีมูลค่าเพิ่ม** (Value-added tax; VAT)

นอกจากภาษา 2 ประเภทนี้ก็มีภาษาอื่นๆ อีก เช่น ภาษาเงิน
ได้นิตินิตบุคคล ภาษาธุรกิจเฉพาะ ภาษาเงินได้ปิโตรเลียม และอากรแสตมป์
เป็นต้น

หน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นรายได้หลักของ
รัฐบาลคือ กระทรวงการคลัง สามารถแบ่งย่อยตามบทบาทหน้าที่
ออกเป็น 3 กรมด้วยกัน ประกอบด้วย

- 32** เราจะประเมินเด่นเศรษฐกิจไทย

3. **กรมศุลกากร** (อากรขาเข้า อากรขาออก) สำหรับรายได้รัฐบาลจากทั้ง 3 กรมประจำปีงบประมาณ 2557 (ตุลาคม 2556 - กันยายน 2557) อยู่ที่ 2,221,391 ล้านบาท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1: รายได้รัฐบาลที่มาจากภาษี

ประเภทภาษี	จำนวน (ล้านบาท)	สัดส่วน (%)
กรมสรรพากร	1,729,819	78
กรมสรรพสามิต	382,731	17
กรมศุลกากร	108,841	5
รวม 3 กรม	2,221,391	100

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2558)

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า รายได้หลักของรัฐบาลมาจากกรมสรรพากร คิดเป็นกว่า 78% ของการจัดเก็บรายได้ทั้งหมดจากกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ หากมีการรวมรายได้อื่นๆ จากรัฐวิสาหกิจและสัมปทานต่างๆ รวมถึงมีการหักการคืนภาษีของกรมสรรพากร เงินกันชดเชยภาษีสำหรับสินค้าส่งออกและการจัดสรรรายได้ให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จะทำให้**รายได้รัฐบาลสุทธิ** ประจำปี 2557 อยู่ที่ 2,073,912 ล้านบาท

ดังนั้น ความมั่นคงของรายได้รัฐจึงตกไปอยู่ที่รายได้จากกรมสรรพากร หากปีใดที่กรมสรรพากรเก็บภาษีประเภทต่างๆ ได้น้อย

ย่อมทำให้ส่งผลโดยตรงต่อสภาพคล่องทางการเงินของรัฐบาล โดยในปัจจุบัน ภาษีของไทยมีสัดส่วนประมาณ 16-17% ของ GDP ซึ่งถือว่าค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น นอร์เวย์ สหราชอาณาจักร และอิตาลี ที่มีสัดส่วนของภาษีต่อ GDP ที่ 27%, 25% และ 23% ตามลำดับ

หากมองถึงโครงสร้างภาษีของกรมสรรพากร จะพบว่า ภาษีหลักคือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ที่เก็บในอัตรา 7% ย้อนกลับไปดูงบรายได้นี้ปี 2550 กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีได้ 1.12 ล้านล้านบาท รายได้อันดับ 1 มาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม 4.34 แสนล้านบาท คิดเป็น 39% ของรายได้จากกรมสรรพากรทุกประเภท รองลงมาเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็น 34% และ 17% ตามลำดับ

เมื่อมาดูโครงสร้างในปี 2557 พบว่า สัดส่วนของ VAT เพิ่มขึ้นพอสมควร มีสัดส่วน 41% ของรายได้ทั้งหมดของกรมสรรพากร รองลงมายังคงเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีสัดส่วนลดลงเหลือ 33% และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีสัดส่วน 16% ดังนั้น จะเห็นว่าในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา โครงสร้างการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก ที่มาของรายได้รัฐบาลยังคงเป็นภาษีจากสินค้าและบริการ หรือภาษีการบริโภค รองลงมาเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และเมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากภาษีประเภทต่างๆ เราจะพบว่าในช่วง 3 ปีหลังมานี้ (งบปี 2555-2557) การเพิ่มขึ้นในรายได้จาก VAT มีสูงกว่ารายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคลและบุคคล

ธรรมดา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการสะท้อนถึงปริมาณการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น (เนื่องจาก VAT ยังคงอยู่ที่ 7% เท่าเดิม) และยังสะท้อนถึงภาระของประชาชนที่ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น

คำถามก็คือแล้วโครงสร้างดังกล่าวสำคัญอย่างไร? **การจัดเก็บภาษีของไทยค่อนข้างขัดแย้งกับภาพรวมโครงสร้างการจัดเก็บภาษีในประเทศพัฒนาแล้ว** เมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา จากตัวเลขของหน่วยงาน Internal Revenue Service ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ พบว่าในปี 2557 รัฐบาล (ระดับ Federal) จัดเก็บรายได้สุทธิ (หักเงินคืน) อยู่ที่ 2.69 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยกว่า 48.7% เป็นรายได้ที่มาจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รองลงมาคือ ภาษีการจ้างงาน (ประกันชีวิต ประกันสังคมและอื่นๆ) มีสัดส่วน 36.1% และภาษีจากธุรกิจประมาณ 11.8% ดังนั้น รายได้ของรัฐส่วนใหญ่มาจาก ภาษีในรายได้ของประชาชน

ขณะที่ในสหราชอาณาจักร พบว่า ในปี 2557 รายได้จากภาษีทั้งหมดอยู่ที่ 547,064 ล้านปอนด์ โดย 28% ของรายได้ดังกล่าวมาจาก ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ขณะที่ 8% มาจากภาษีเงินได้นิติบุคคล และอีก 21% มาจาก VAT ซึ่งตัวเลขค่อนข้างใกล้เคียงกับประเทศ OECD โดยเฉลี่ยซึ่งมีสัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นิติบุคคล และ VAT เท่ากับ 25% 9% และ 20% ตามลำดับ

ทั้งนี้ ระบบภาษีของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ใช้แบบ VAT แต่เป็น Sales tax (คิดจากราคาขายปลีกซึ่งเป็นราคาของสินค้าที่ถูกขายไปยังผู้บริโภค ไม่ใช่มูลค่าเพิ่มจากการผลิต) ซึ่งเป็นรายได้ของในระดับรัฐ

(State government) ดังนั้น การเปรียบเทียบโครงสร้างจึงอยู่ระหว่างไทยกับประเทศกลุ่ม OECD

ตารางที่ 2: สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีนิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่มต่อรายได้ทั้งหมด

ประเภทของภาษี	สัดส่วน (%) ต่อรายได้จากภาษี	
	ไทย	ประเทศ OECD
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	16%	25%
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	33%	9%
VAT	41%	20%

ที่มา: กรมสรรพากร (2558) และ OECD (2014)

จากตารางที่ 2 แสดงข้อมูลภาษีปี 2557 โดยจะเห็นภาพที่ชัดมากขึ้นว่า โครงสร้างภาษี (Structure of tax receipts) ของไทยไม่ได้มีลักษณะเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่น กล่าวคือ **สัดส่วนของภาษีจาก VAT ของไทยมีมากเป็นอันดับ 1 ของรายได้** มาจากการจัดเก็บภาษีทั้งหมด ขณะที่ในกลุ่มประเทศ OECD นั้น รายได้ของการจัดเก็บภาษีส่วนใหญ่กลับมาจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

นอกจากนั้น ยังเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลน้อย แตกต่างจากไทยที่เก็บภาษีในกำไรจากบริษัทค่อนข้างเยอะ ซึ่งเป็นการลดสภาพคล่องและผลกำไรอันจะนำไปลงทุนต่อในทุนและแรงงานของบริษัทในอนาคต หรือ

กล่าวได้ว่า โครงสร้างภาษีของไทยไม่เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเท่าที่ควร

สำหรับข้อมูลการจัดเก็บภาษีประจำปีแรกปี 2558 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เปิดเผยตัวเลขว่า รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้กว่า 9.74 แสนล้านบาท ในระยะเวลา 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2558 โดยสูงกว่าครึ่งปีแรกของปี 2557 กว่า 3.5% เป็นผลมาจากการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพสามิตและรายได้ของรัฐวิสาหกิจสูงขึ้น ขณะที่รายได้จากกรมสรรพากรและกรมศุลกากรยังต่ำกว่าเป้าหมาย แต่ก็มีข่าวดีคือสามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้สูงกว่าเป้าหมายประมาณ 3,559 ล้านบาท แม้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะยังต่ำกว่าเป้าหมายเกือบ 2 หมื่นล้านบาท

อย่างไรก็ตาม ได้มีการคาดการณ์ในเดือนเมษายนว่า ตลอดปี 2558 จะสามารถจัดเก็บรายได้ของรัฐที่ดีขึ้นเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มดีกว่าปีก่อน แต่จากที่เราทราบกัน สถานการณ์เศรษฐกิจของไทยและของโลกอยู่ในสภาวะถดถอย โดยเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคมลากยาวมาจนเดือนมิถุนายน เป็นผลมาจากเศรษฐกิจจีนและยุโรปที่เจริญเติบโตช้ากว่าที่คาด

ดังนั้น เมื่อสภาวะเศรษฐกิจไม่เป็นอย่างที่คาด การจัดเก็บรายได้ของรัฐในช่วงครึ่งปีที่เหลือจึงเป็นสิ่งท้าทายที่ควรให้ความสำคัญ

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมประเด็นทางด้านเศรษฐกิจที่น่าสนใจให้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม รวมถึงด้านสังคม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นหนังสือสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาและสำหรับประชาชนทั่วไปได้อ่านด้วย จึงถูกจัดทำขึ้นอย่างละเอียดรอบคอบ ใช้ภาษาที่กระชับและอ่านง่าย เพื่อสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้หลายระดับ

หนังสือเล่มนี้น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีให้มีผู้อ่านสนใจในการใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ข่าวหรือประเด็นทางสังคมมากขึ้น หรือเป็นประเด็นให้ผู้อ่านได้ศึกษาเพิ่มเติมและถกเถียงกันในวงสนทนาซึ่งล้วนก่อประโยชน์แก่สังคม

เกี่ยวกับผู้เขียน

วธรรณพงษ์ ดุงกรคอไรจน์

การทำงาน

ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และนักวิจัยสมทบ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรี จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ภาควิชา-โท สองภาษา) ก่อนเป็นนักวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ ทีมการค้าการลงทุน ที่สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง รวมถึงการเป็นนักวิจัยประจำโครงการให้กับสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม

ประสบการณ์การทำวิจัย

งานวิจัยส่วนมากเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การลดความยากจน การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำความตกลงการค้าเสรีซึ่งเคยได้ทำงานวิจัยให้กับกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ นอกจากนี้ ยังเป็นผู้วิจัยในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา เขตเศรษฐกิจพิเศษ และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ประสบการณ์ในด้านการเขียน และการบรรยาย

มีผลงานด้านบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติกว่า 20 เรื่อง รวมถึงการร่วมเขียนบทความเชิงนโยบายให้กับองค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้ ยังเป็นนักเขียนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเศรษฐศาสตร์ให้กับหลายเว็บไซต์ และยังมีบล็อก (Blog) และเฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fan Page) เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข่าวเศรษฐกิจ

นอกจากงานสอนและงานวิจัยแล้ว ยังมีการบรรยายหรือเป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และนักศึกษา เช่น การร่วมเสวนาหัวข้อ Brexit ให้กับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การเป็นวิทยากรการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกรมส่งเสริมสหกรณ์ และการบรรยายพิเศษให้กับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็นต้น

www.se-ed.com

sbc.fans

บริหารธุรกิจ-เศรษฐศาสตร์ทั่วไป